

комплексів, застосовувати прогресивні технології на базі сучасних технічних засобів, впровадження прогресивних форм організації виробництва.

Література:

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін.; за ред. М.В. Присяжнюка та ін. К.: ННЦ ІАЕ, 2011. 1008 с.
2. Заячук М.Д. Класифікація фермерських господарств Херсонської області / М.Д. Заячук // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Географічні науки. – 2017. – № 7. – С. 50-55.
3. Михайленко О.Г. Аналіз світового ринку сільськогосподарської продукції різних видів виробництва в контексті концепції сталого розвитку / О.Г. Михайленко // Агросвіт. – 2016. – № 4. – С. 43–52.
4. Розвиток різноукладності на селі : особливості, проблеми / В.В. Юрчишин, А.М. Шевченко, В.Х. Брус та ін., за ред. В.В. Юрчишина – К. : ННЦ ІАЕ, 2004. – 446 с.

Ю.В. Бондар

*Херсонський державний університет,
Juliabondar1997@gmail.com*

ГИРЛОВА ОБЛАСТЬ ДНІПРА В УМОВАХ АНТРОПОГЕННОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

У процесах функціонування екосистеми гирлової ділянки Дніпра значну роль займає антропогенний вплив на навколишнє середовище. Антропогенний вплив на її екосистему розпочався порівняно нещодавно (в середині ХХ століття) з початком будівництва Дніпровського каскаду ГЕС.

Після закінчення будівництва водосховищ майже на всіх ділянках Дніпра сформувався зовсім інший гідрологічний режим. Для нього характерними рисами є природне і антропогенне скорочення стоку, посилення забруднення поверхневих вод нафтопродуктами та стічними водами, сповільнення водообміну заплавної водойми і водної системи гирлової області Дніпра загалом [5].

Гирлова область Дніпра (від Каховської ГЕС до Кінбурнського півострова) займає площу 370 км² і розташована у межах Причорноморської низовини на півдні Херсонської області (Рис. 1) [1]. Внаслідок гідротехнічних перебудов в її межах відбулись незворотні зміни екологічного стану та якості води. Середньорічний об'єм стоку Дніпра на гирловій ділянці з того часу зменшився більш ніж на 14 км³, відбувся перерозподіл витрат води у добовому та внутрішньорічному масштабах, майже втричі скоротився об'єм весняного водопілля, збільшилось споживання природних водних ресурсів на зрошення та водокористування [3].

**Рис. 1. Гирлова область річки Дніпро
(використано базу ресурсу Google Maps)**

Одним із найважливіших чинників, що впливає на якість водного середовища гирлової ділянки Дніпра в сучасний період є комплекс антропогенних факторів, до яких відносяться:

- незворотне водоспоживання прісних вод,
- скиди стічних вод у поверхневі водні об'єкти,
- надходження високо мінералізованих вод з р. Інгулець у весняний період.

Херсонська область займає одне з перших місць в Україні за об'ємом водоспоживання прісних вод, які забираються з руслової мережі Дніпра. Частка Херсонщини у споживанні прісної води по країні становить 9,5 %. Починаючи з початку 2000 років, спостерігається стійке збільшення споживання води з Дніпра. Така тенденція, насамперед, пов'язана зі зростанням витрат на зрошення та виробничі потреби області.

У Херсонській області нараховується близько 40 підприємств, стічні та дренажні води яких надходять до руслової та озерної систем гирлової ділянки Дніпра [6].

Водні об'єкти пониззя найчастіше забруднюються сухими рештками, сульфатами, хлоридами, залізом та іншими шкідливими речовинами.

Незважаючи на роботу очисних споруд, близько 20 % забруднених стоків потрапляє до природних водних об'єктів. Наявна потужність очисних споруд дозволяє очищати усі стічні води, але нестача у більшості населених пунктів централізованого водовідведення, низька якість очищення, незадовільний стан функціонуючих споруд є основними причинами потрапляння забруднювальних речовин до поверхневих вод [4].

Наразі гострою проблемою гирлової ділянки Дніпра, що призводить до локального погіршення якості води у весняний період, є скидання до річки

Інгулець високо мінералізованих шахтних вод гірничорудних підприємств Кривбасу, об'єм яких в середньому сягає 12 млн. м³ на рік [6].

Останнім часом катастрофічного характеру набуває також забруднення Дніпра побутовими та іншими відходами. Зокрема, фосфати з сучасних миючих засобів зливаються в каналізацію та не відфільтровуються існуючою системою очищення. Ще більше шкоди приносять дощові і талі снігові води, які вбирають в себе машинні масла і масу інших шкідливих речовин.

Іншим негативним фактором антропогенного впливу є несанкціонована приватизація та забудівля прибережних територій та охоронних санітарних зон. За підрахунками експертів, близько третини дніпровських берегів руйнується через стихійну незаконну забудову [2].

Внаслідок сукупності факторів останнім часом в екосистемі гирлової ділянки Дніпра відбуваються незворотні негативні зміни. Зокрема, значних змін зазнала гідрографічна мережа. Активізувались процеси, пов'язані з заростанням та пересиханням невеликих озер, проток, ериків, формуванням стариць.

За біологічними показниками, в останнє десятиліття відмічене підвищення видового різноманіття синьо-зелених водоростей. В сучасний період у структурі фітопланктону збільшилась частка водоростей, які є показниками евтрофування водної екосистеми гирлової ділянки Дніпра. Також впродовж останніх десяти років відмічається збільшення розмірів заростей вищої водної рослинності в зонах мілководь [4].

Останнім часом, через грубі порушення людиною всіх правил і принципів раціонального природокористування, відбуваються поступові негативні зміни в екосистемах водних об'єктів пониззя Дніпра. Подекуди, це може призвести до незворотних негативних змін стану навколишнього середовища й умов життєдіяльності населення.

Тому для збереження і відновлення природних якостей водних об'єктів гирлової ділянки Дніпра необхідна реалізація природоохоронної політики в Херсонській області в ключі оновленої загальнодержавної екологічної реформи, направленої на зменшення антропогенного навантаження на водні об'єкти регіону.

Література:

1. Давидов О.В. Визначення поняття «крилатий мис»: історичний аналіз та загальна характеристика / О.В. Давидов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки. – Херсон, 2019. – Випуск № 10. – С. 119-129. DOI 10.32999/ksu2413-7391/2019-10-17
2. Дніпрократія [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dniprocratia.org/status/>
3. Коржов Е.И. Некоторые экологически значимые аспекты водного режима Нижнего Днепра / Е.И. Коржов // Наукові читання присвячені Дню науки. Вип. 3: Зб. наук. пр. – Херсон, Вид-во: ПП Вишемирський В.С., 2010. – С. 4-9.
4. Науково-практичні рекомендації щодо покращення стану водних екосистем гирлової ділянки Дніпра шляхом регулювання їх зовнішнього водообміну / Є.І. Коржов. – Херсон, 2018. – 52 с.
5. Правила експлуатації водосховищ Дніпровського каскаду / А.В. Яцик, А.І. Томільцева та ін. – К.: Генеза, 2003. – 176 с.
6. Регіональна доповідь про стан навколишнього середовища Херсонської області у 2001–2017 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ecology.ks.ua/index.php?module=page&id=11>